

PTASIA GRYPA:

**TYLKO POWAŻNE REFORMY ROLNE
MOGĄ TO ZAKOŃCZYĆ**

STRESZCZENIE

Ptasia grypa staje się coraz bardziej niebezpieczna. Nowe ogniska choroby występują coraz częściej, trwają coraz dłużej i szybko się rozprzestrzeniają zabijając zarówno dzikie, jak i hodowlane ptaki.

Najnowszy szczep wirusa ptasiej grypy uśmiercił ponad pół miliarda ptaków hodowlanych na całym świecie od czasu jego pojawienia się w 2021 roku. Wiele z nich trzymano w zamknięciu na fermach przemysłowych, gdzie były intensywnie hodowane na mięso lub jaja. W aktualnym systemie powszechne są kurniki mieszczące dziesiątki tysięcy hodowanych na mięso brojlerów stłoczonych zbyt blisko siebie. Na całym świecie wiele kur niosek żyje w klatkach – każda kura ma w nich przestrzeń około kartki A4.

Szanowane organy naukowe, w tym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), nadal wyrażają obawy dotyczące potencjalnego rozprzestrzeniania się ptasiej grypy na ludzi i możliwych powiązań z przyszłymi pandemiemi.

CZYJA TO WINA?

Władze państwowe i producenci drobiu zwykle obwiniają dzikie ptaki za ptasią grypę, umniejszając rolę hodowli przemysłowej w rozwoju tej wysoce zakaźnej choroby. Jednak międzynarodowa Naukowa Grupa Zadaniowa ds. ptasiej grypy, powołana w celu zapewnienia zaleceń i wskazówek dla rządów krajów dotkniętych lub zagrożonych epidemią, powtórzyła w swoim raporcie z lipca 2023 r., że wysoce patogeniczna ptasia grypa pochodzi z sektora drobiarskiego, a nie od dzikiego ptactwa. W rzeczywistości to dzikie ptaki są ofiarą ptasiej grypy wymykającej się spod kontroli hodowli przemysłowej. Choć oficjalna liczba zgonów wśród dzikiego ptactwa liczona jest w dziesiątkach tysięcy, rzeczywiste liczby szacuje się na miliony.

Do niedawna szczep ptasiej grypy, który naturalnie krążył wśród dzikiego ptactwa, na ogół powodował niewielkie szkody dla zwierząt. Jednak po przedostaniu się do kurników na fermach przemysłowych drobiu, często przynoszony na skażonych butach, ubraniach, maszynach, w paszy dla zwierząt i ściółce, może przekształcić się w niebezpieczną wysoce patogeną grypę ptaków (HPAI).

Dzieje się tak, ponieważ produkcja drobiu na fermach przemysłowych stwarza idealne warunki do rozprzestrzeniania się chorób. Te ciasne i stresujące systemy zapewniają wirusom stały dopływ nowych żywicieli. Roznoszenie choroby jest tak szybkie, że może prowadzić do ewolucji nowych szczepów wirusa.

W takich warunkach może dojść do szybkiego pojawienia się wysoce szkodliwych szczepów. Mogą być następnie przenoszone poza fermę, zarażać dzikie ptaki i wracać na fermę, na przykład poprzez skażoną odzież i sprzęt. Międzynarodowa Naukowa Grupa Zadaniowa ds. ptasiej grypy podaje, że od połowy pierwszej dekady XXI wieku „wielokrotnie” dochodziło do przenoszenia HPAI z ptactwa hodowlanego na dzikie. Po 20 latach ewolucji w hodowlach przemysłowych, najnowszy i najbardziej śmiertelny szczep wirusa zaadoptował się do dzikiego ptactwa, co oznacza, że zaczął krążyć w nawet najbardziej oddalonych dzikich populacjach, gdzie nie ma ferm drobiu.

FUNDAMENTY POD NOWĄ PANDEMIE

Ptaki nie są jednak jedynymi zwierzętami dotkniętymi ptasią grypą. Choroba rozprzestrzeniła się na ssaki – zarażając między innymi wydry, lisy, delfiny, lwy morskie oraz domowe psy i koty. W październiku 2022 r. ptasią grypą zaraziły się norki na dużej fermie w Galicji, regionie w północno-zachodniej Hiszpanii. Co najgorsze, wirus rozwinął zdolność do rozprzestrzeniania się z jednej norki na drugą – coś, do czego wcześniej nie był zdolny u ssaków. To czyni go znacznie bardziej zaraźliwym.

Góry martwych ptaków wyбитych z powodu ptasiej grypy na polskiej fermie.

Jeśli rozwinie podobną zdolność do rozprzestrzeniania się między ludźmi, może stać się realnym zagrożeniem pandemicznym.

Chociaż zagrożenie dla ludzkiego zdrowia związane z ptasią grypą jest niskie, nie można go całkowicie wykluczyć – od 2003 r. na całym świecie zakażonych zostało co najmniej 875 osób. Dodatkowo, epidemia świńskiej grypy w 2009 r. i epidemia grypy hiszpanki w 1918 r. były spowodowane wirusem grypy z genami pochodzenia ptasiego, co wyraźnie podkreśla potencjalne zagrożenie pandemiczne ze strony chorób odzwierzęcych.

Prof. Devi Sridhar, kierowniczka wydziału Globalnego Zdrowia Publicznego na Uniwersytecie w Edynburgu, określiła ptasią grypę mianem tykającej bomby zegarowej. „Im więcej szans ma wirus na przedostanie się do organizmu człowieka i mutację, tym bardziej prawdopodobne jest, że pojawi się niebezpieczny szczep, który może wywołać kolejną pandemię” – powiedziała.

We wspólnym oświadczeniu Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), Światowa Organizacja Zdrowia Zwierząt (WOAH) i Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) w lipcu 2023 r. stwierdziły: „Wirusy ptasiej grypy zwykle rozprzestrzeniają się wśród ptaków, ale rosnąca liczba wykryć ptasiej grypy H5N1 wśród ssaków (biologicznie bliższych ludziom niż ptaki) budzi obawy, że wirus może przystosować się do łatwiejszego zarażania ludzi”.

JAK UNIKNĄĆ PANDEMII?

Wyniki licznych badań pokazują, że warunki na zatłoczonych fermach przemysłowych przyczyniają się do powstawania, rozprzestrzeniania się i nasilania infekcji bakteryjnych i wirusowych. Biologiczna ochrona ferm, m.in. ograniczenie dostępu do ferm i dezynfekcja obszarów, jest obecnie stosowana przez rządy i przemysł w celu zwalczania ptasiej grypy. Niestety, chociaż bioasekuracja jest ważna, raporty EFSA pokazują, że nie wystarczy, aby powstrzymać tę chorobę.

Nie rozwiązuje ona źródła problemu. Aby zwalczyć ptasią grypę, konieczna jest fundamentalna zmiana podejścia do problemu, poparta jasną strategią uzgodnioną przez rządy i przedsiębiorstwa. W przeciwnym razie możemy stanąć w obliczu cyklicznych niszczycielskich epidemii, co z roku na rok zwiększy ryzyko zarażenia ludzi. Rządy powinny rozważyć zaoferowanie wsparcia finansowego gospodarstwom, które są skłonne dostosować się, zamknąć lub przenieść na obszary, na których znajduje się niewiele ferm drobiu.

TRZYPUNKTOWY PLAN DZIAŁANIA

Bez podjęcia pilnych działań, kolejne miliony ptaków i innych ssaków mogą cierpieć i umierać, a zdrowie milionów ludzi może być poważnie zagrożone. Aby zwalczyć tę niszczycielską chorobę, potrzebujemy spójnego planu, który obejmie następujące środki:

1. MASOWE SZCZEPIENIA DROBIU

Istnieją obawy dotyczące szczepień, częściowo dlatego, że na kraje, które szczepią zwierzęta, w tym drób, nakładane są restrykcje handlowe. Dodatkowo ryzyko wiąże się z trudnościami w odróżnieniu ptaków zakażonych od zaszczepionych. Opracowana została jednak szczepionka przeciwko ptasiej grypie H7N9, która pozwala odróżnić ptaki zarażone od zaszczepionych. Kraje takie jak Chiny, Meksyk, Egipt i Salwador zezwalają już na szczepienia.

2. RADYKALNA REFORMA PRZEMYSŁU DROBIARSKIEGO

Naukowa Grupa Zadaniowa ds. ptasiej grypy podkreśla potrzebę zreformowania branży hodowli drobiu, podkreślając, że „konieczna jest ponowna ocena charakteru i zrównoważenia systemów produkcji drobiu”. Stwierdzono, że „ryzyko wystąpienia HPAI jest wysokie tam, gdzie produkcja [drobiu] odbywa się w warunkach dużego zagęszczenia” i podkreślono potrzebę zmniejszenia zagęszczenia hodowli drobiu.

**Martwe zwierzęta wywożone taczkami po uboju
na jednej z ferm drobiu w Polsce.**

Kluczowe jest, aby przemysł drobiarski wprowadził hodowlę w mniejszych stadach, niższe zagęszczenie hodowli i bardziej wytrzymałe gatunki kur o wyższym poziomie naturalnej odporności. Pozwoli to zmniejszyć ryzyko pojawienia się i rozprzestrzeniania wysoce patogennych szczepów ptasiej grypy. Skażone wirusem cząsteczki kurzu mogą być rozprzestrzeniane przez wiatr pomiędzy fermami położonymi blisko siebie. Praktyka budowania ferm drobiu w pobliżu siebie i skupiania ich w określonym regionie musi się zatem skończyć, aby ograniczyć rozprzestrzenianie się tej choroby.

3. ZMIANA SPOSOBU HODOWLI ŚWIŃ

Każdego roku na całym świecie hoduje się ponad 1,4 miliarda świń na mięso. Większość z nich jest trzymana w zamknięciu na fermach przemysłowych – znanych wylęgarniach chorób. Istnieją poważne dowody na to, że świny mogą zarażać się świńską, ludzką i ptasią gripą.

Mogą również działać jako „naczynia do mieszania” w procesie powstawania nowych świńskich, ptasich i ludzkich wirusów. Problem ten został zauważony przez amerykańskie Centrum Kontroli i Zapobiegania Chorobom, które podaje: „Powstały w ten sposób nowy wirus może być zdolny do zarażania ludzi i łatwego rozprzestrzeniania się z człowieka na człowieka”.

Niedawne badania przeprowadzone w 17 krajach europejskich wykazały „wysoką częstotliwość występowania wirusa grypy A w europejskich populacjach świń” i wykazały, że są one „siedliskiem elementów składowych przedpandemicznych wirusów grypy”. W związku z tym gęstość obsady na fermach trzody chlewnej powinna zostać obniżona, a wielkość grup, w których hodowane są świny, powinna zostać zmniejszona. Ważne jest również, aby ферmy trzody chlewnej nie koncentrowały się blisko siebie.

Wzywamy krajowe ministerstwa rolnictwa i przedstawicieli branży drobiarskiej do współpracy ze Światową Organizacją Zdrowia Zwierząt (WOAH) i Organizacją Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) w celu wprowadzenia tych niezbędnych reform, które są istotnym elementem walki z ptasią gripą.

Opublikowano we wrześniu 2023

Dziękujemy **We Animals Media za pomoc w opracowaniu tego raportu.**

Pełny tekst raportu w języku angielskim można znaleźć tutaj.

Compassion in World Farming Polska jest organizacją pożytku publicznego z potwierdzonym wpisem w Krajowym Rejestrze Sądowym (nr 0000484066) i uprawnieniami do otrzymywania 1,5% podatku w Polsce.

ul. Marszałkowska 28 A / 15,
00-576 Warszawa, Polska

Dowiedz się więcej na www.ciwf.pl